

UMĚLECKÁ KOEXISTENCE

Rafael Kubelík

Ředitel československého oddělení rozhlasové stanice Svobodná Evropa, Julius Firt, navštívil ve Stuttgartu po koncertě Rafaela Kubelíka, aby s ním zaznamenal na zvukový pás rozhovor o Kubelíkově názoru na koexistenci a kulturní výměnu. Z tohoto rozhovoru vyjímáme hlavní myšlenky, jak je Rafael Kubelík formuloval:

Řeknu to docela prostě: na Západě se nikdo umělci do jeho tvorby neplete. U nás doma, stejně jako v Rusku, je umělec pod trvalou státní kontrolou. Říká se tomu služba kolektivu. Dobrá — ale kolektiv musí také uznat právo jednotlivce na jeho vnitřní cestu ke zrání a jeho touhu a poslání vyjadřovat vlastní myšlenky a city. To jest, byl a bude vlastní etický smysl umělcova života v rámci národního a tím i všelidského kolektivu. Tudiž komunistický svět, který toto nerespektuje, nemůže soutěžit se světem, který svobodu individua považuje za základ lidského pokroku a štěstí.

My jsme zvolili svobodu a exil, protože jsme nesouhlasili s politickými vlivy v umění. A náš odchod, to byl jediný způsob, jak tento svůj postoj veřejně manifestovat. Mé rozhodnutí by bylo dnes totéž jako před desíti lety. Znovu bych zvolil exil a svobodu. Z toho ovšem vyplývá, že jako exulant nemohu ani spolupracovat s umělci, kteří žijí doma, v Československu.

Před časem se komunisté několikrát pokusili pozvat mě do Prahy. Tyto nabídky však odmítám ze zásadních důvodů. Nechci pro sebe výhody. Nechci aby se se mnou zacházelo jinak než s ostatními exulanty. Dokud každý náš exulant nebude moci přijet svobodně na návštěvu do Československa a zase se svobodně vrátit na Západ, a dokud každý Čechoslovák nebude moci jezdit svobodně, kam se mu zachce, nepojedu tam ani já, i když mně zaručují svobodný návrat. Ostatně jsou ještě závažnější věci. Exiloví umělci mohou spolupracovat a koexistovat s umělci doma jen za předpokladu, že by se splnila řada samozřejmých věcí; já s umělci z Československa nemohu spolupracovat, dokud nebudou na příklad propuštěni z vězení všichni spisovatelé a jiní intelektuálové. Do Prahy nemohu jet, dokud tam nebude svoboda tisku a projevu. Nemohu se účast-

nít hudebních festivalů v Praze, dokud nebudou propuštěny všechny nevinné oběti politického pronásledování. Dokud se nezmění poměry doma, nemohu změnit svoje stanovisko. A není to ovšem jen můj soukromný, osobní názor, nebo jen názor nás, exulantů. Z toho důvodu odmítají mnozí západní umělci navštívit Prahu. A tí, kteří tam byli, poznali všichni tu bídu života i strach, a řekli si, že tam už nepojedou. Kulturní spolupráce a mírové soužití a soutěžení mezi Západem a Východem jsou možné jen tehdy, jestliže také československá vláda bude ochotna k mírovému soužití s obyvatelstvem své vlastní země. Dokud se tak nestane, půjde jen o slova. Vláda musí nejprve mírově koexistovat se svými vlastními občany!

NÁŠ KULTURNÍ PŘÍNOS

JOSEF MARTÍNEK z Tucsonu (Ariz.) oslavil v říjnu padesáté výročí své novinářské činnosti, kterou zahájil roku 1909 v Clevelandu ve službách dělnického hnutí. Jos. Martínek bude bohatě zastoupen výběrem anglických básní v avantgardním sborníku "Festival", vydávaném americkým nakladatelstvím Olivant. Sborník o pěti stech stranách otiskuje z nejlepších amerických básníků vždy celý výběr z tvorby každého autora.

PETER TOMA, slovenský exulant a účastník slovenského národního povstání, byl jmenován mimořádným profesorem na universitě v Tucsonu, v Arizoně.

MIROSLAV ŠAŠEK, malíř a ilustrátor, byl podle New York Times zařazen mezi deset nejlepších ilustrátorů a malířů dětských knih, a to hned na pátém místě. V porotě, která rozhodovala, zasedali ředitelé novoyorských musejí, výtvarní kritičky a odborníci pro dětskou literaturu. Páté místo si Miroslav Šašek vydobyl svou knihou "This is London," zatím co jeho kniha "This is Paris" je — rovněž podle N. Y. Timesů — na jedenáctém místě

mezi nejlépe prodávanými knihami. Miroslav Šašek mezi Paříží a Londýnem namaloval v podobném žánru stejnou knihu o Římu a další o Mnichovu. Obě se již tisknou. Nyní je na několik měsíců v Novém Yorku a pracuje na knize "This is New York". Všechny tyto knihy vycházejí anglicky současně v Londýně a v Novém Yorku a kromě toho francouzsky, německy, italsky a v řadě jiných jazyků. Nyní jedná Šašek se svými londýnskými a novoyorskými nakladateli o dalších knihách: na řadě je Tokio, San Francisco a Los Angeles nebo hlavní skandinávská města.

RUDOLF FIRKUŠNÝ po letošním zájezdu do Austrálie, po vystoupení na hudebním festivalu v Montreaux (s Rafaelem Kubelíkem) a v Edinburgu, po řadě koncertů v USA, uspořádal samostatný koncert v novoyorské Carnegie Hall. Byl to první z letošních tří koncertů v Novém Yorku. Uměleckou událostí vítanou tiskem, byla premiéra klavírní sonáty od mladého amerického skladatele Carlise Floyda, věnovaná Firkušnému. Jaksi in memoriam přítele Bohuslava Martinů

O VÁS, PRO VÁS A PRO SVU

K většině výtisků dnešního čísla "Zpráv SVU", adresovaných do Spojených států, je přiložen korespondenční lístek s adresou redaktorovou.

Redakce prosí každého člena, aby na tento lístek napsal aspoň heslovitě odpovědi na otázky, které jsou níže uvedeny. Údaje takto získané budou sloužit nejen pro "Zprávy SVU" a k vzájemné informaci mezi členy, ale budou také cennou pomůckou pro ty, kdo připravují příručku "Kdo je kdo v čs. vědě ve svobodném světě" nebo k přípravě čs. bibliografie, jak jsme o ní už psali. Členy mimo Spojené státy prosíme, aby užili vlastního korespondenčního lístku.

Naše otázky se netýkají jen učitelů a profesorů na nejrůznějších učilištích svobodného světa. Víme na př., že mnoho našich lékařů, fyziků, chemiků, biochemiků, biologů, inženýrů atd. pracuje vědecky v nemocnicích, badatelských ústavech nebo přímo v průmyslových závodech. A především se ovšem tyto otázky týkají umělců, spisovatelů, hudebníků a výtvarníků. Prosíme, odpovězte na tyto otázky:

1. Na které škole vyučujete a čemu? Ve kterém vědeckém ústavě pracujete a o čem?

2. Co jste v poslední době (rok 1959) publikoval česky, slovensky, anglicky nebo v jiném jazyce? (Knihy, články v listech odborných a uměleckých, poesie a krásná próza.)

3. Co máte připraveno do tisku? V jakém rozsahu je Vaše práce a v jakém jazyce?

4. Jste zván na mimoškolní přednášky? Kam a kým? O čem přednášíte a jak často?

5. Býváte zván na přednášky do rozhlasu nebo na televizní diskuse? Kde? O čem?

6. Psal jste svou disertační práci na československé thema? Prosíme, napište nám přesný název své práce; chceme pořídit časem vyčerpávající seznam těchto disertací.

7. Jste spolupracovníkem některého z uměleckých, vědeckých či odborných časopisů? V jakém oboru a v jakém jazyce?

8. Formulovat povšechně otázku pro umělce, hudebníky, výtvarníky, zejména pro umělce výkonné, je jistě nesnadné. Ujist'ujeme je, že každá zpráva bude vděčně zaznamenána; na příklad ohlas kritik o dílech výtvarných či hudebních, koncertní zájezdy, pozvání na světově známé festivaly, uvedení nových hudebních děl současných skladatelů atd.

A nakonec poslední žádost: Cokoli o ČSR nebo o činnosti svobodných čs. umělců a vědců najdete v tisku, v novinách či odborných a uměleckých časopisech, laskavě vystříhněte a pošlete redakci "Zpráv SVU."

---

hrál Firkušný klavírní sólo z opery Julietta a ukončil skvělou Koncertní etudou Bedřicha Smetany. Hudební kritikové hlavních novoyor-

ských listů psali o výkonu Firkušného jen v superlativech. "Kdyby byl Firkušný jen o trochu méně zdržlivý," končil Schonberg v New

York Times, "byl by ohromující." — Kromě toho byl Firkušný jedním z desetičlenné poroty v každoroční soutěži mladých pianistů, letos po prvé přístupné veřejnosti.

JINDŘICH J. JOHN, lékař v Clevelandu a vynikající odborník v léčení cukrovky, vydal knihu "Jan Evangelista Purkyně, Czech Scientist and Patriot." Dr. John, kromě hutného Purkyňova životopisu, zařadil do této knihy čtyři studie Purkyňovy, které sám přeložil, a dvě kapitoly, v nichž dr. John hodnotí Purkyňův význam pro moderní fyziologii. Kromě toho do knihy zahrnul seznam doktorských disertací Purkyňových žáků.

EDITA VOGEL-GARRETTOVÁ byla pověřena od University of Boston, aby vedla hudební kurs, nesoucí jméno "Hudba slovanských národů". První semestr letošního kursu je věnován výhradně československé hudbě od středověku až po naše dny. Pokud je nám známo, je to první universitní kurs toho druhu ve Spojených státech vůbec.

MOJMÍR BEDNAŘÍK přednáší od počátku školního roku na City College of New York o mezinárodním obchodě. V příštím semestru bude dr. Bednařík přednášet o jednotném evropském trhu a jeho financování.

MILOŠ ŠEBOR, profesor geomorfologie a klimatologie na státním polytechnickém ústavě v Cookeville (Tenn.), publikoval v poslední době v kanadské zeměpisné revui dvě větší studie. První se jmenuje "Zásady sovětské geografie", druhá "O povaze kartografie jako vědního oboru".

ZÁZNAMY

TGM — Champion of Liberty. Prohlášení, vydané generálním poštmistrem Summerfieldem symbolicky v den 28. října, že americká poštovní správa vydá k 7. březnu 1960 v serii "Champion of Liberty" známku s podobiznou T. G. Masaryka, dotklo se jistě citů všech Čechoslováků v zahraničí. A po řadě zklamání bude jistě náplastí na rány čs. lidu doma. Nevymyká se zajisté z rámce činnosti SVU zamyslet se nad tímto rozhodnutím americké poštovní správy, zejména když mnoho členů SVU mu napomohlo urgentními dopisy asistentu generálního poštmitra p. Rohe Walterovi, který nakonec musil přiznat: "My jsme ani nevěděli, že v Americe je tolik Čechoslováků!" Bylo by také nespravedlivé nepřipomínat, že iniciátorem byl MUDr. James Matějka, předseda filatelistů v Chicagu, a že lví podíl na úspěchu této známkové akce má Čs. Národní rada americká. — Není to však bez stínu. První část tohoto stínu leží před železnou oponou: Výtvarník, navrhující známku, nedal si ani tolik práce, aby zjistil podle stovek přístupných fotografií, jak TGM *skutečně* vypadal. Kdyby tak byl učinil, nemohl zpodobnit Masaryka s nepřírozeně dlouhou hlavou, s vysedlou bradou a plnovousem, začínajícím hned u ušních boltců, ač všichni víme, že TGM nosil vousy pouze na bradě. Také nápis na známce je nelogický. Zní: "T. G. Masaryk — First President — Czechoslovakia — Patriot." Logičtější by zajisté bylo nahradit slovo "Patriot" slovem "Liberator", neboť TGM vstoupil do dějin jako "President Osvoboditel." — Druhá

část tohoto stínu leží za železnou oponou: Komunistické úřady v ČSR důsledně nepřipouštěly dopisy z USA, frankované známkou s podobiznou Košutovou, vydanou před časem v téže serii "Champion of Liberty". Dopisy byly vráceny do USA odesílatelům, ač je to v rozporu s úmluvami Mezinárodní poštovní unie, jíž je i ČSR i USA členem. Zatím není známo, že by americké úřady byly proti této zvůli u Mezinárodní poštovní unie protestovaly. Je tedy oprávněna obava, že se známky s podobiznou TGM do Československa legální cestou nedostanou. Čímž ovšem nechceme říci, že bychom nebyli americké poštovní správě vděční stejně, jako je vděčen každý Čechoslovák po obou stranách železné opony.

Nobelova cena byla udělena po prvé Čechoslovákovi, a to profesoru Jaroslavu Heyrovskému, který se letos dožil šedesáti devíti let. Tento geniální fyzikální chemik učinil své objevy v polarografii již roku 1921, a není ani jeho vina ani zásluha komunistů, že porota, udělující Nobelovy ceny, objevila Heyrovského s třicetiletým zpožděním. Podle článku dr. Jaroslava Tuzara v Chicagu, který je žák Heyrovského, mezinárodní vědecký svět teprve v posledních desíti letech pochopil, jak Heyrovský obohatil fyzikální chemii. Nejvíce vědeckých prací na Západě totiž vyšlo v posledních desíti letech a v současné nebo nejbližší příští době vyjde na 300 vědeckých knih o polarografii, které se v americkém technickém světě běžně říká "československá škola". Skorem tisícistránková učebnice, vydaná po prvé roku 1941 pro-

SOUHLASÍME

Redakce dostala dopis z něhož cituje se souhlasem:

"Pišete, že SVU má "vyplnit mezeru ve svobodné čs. tvorbě, vzniklou komunistickým ovládnutím ČSR". To se mi zdá nesprávné. Organizace žádnou mezeru nezaplní; vyplní ji pouze tvořiví jednotlivci, a mohou tak učinit jen tehdy, nezačnou-li jim organizační práce každou chvíli volného času. Pišete, že třídy, sekce a menší specializované skupiny začnou práce ve svých oborech. Nezačnou. Práci zahájí či již konají jednotlivci, které mohou různé skupiny jen podporovat. Uznávám, že na kulturní a vědeckou tvorbu je třeba tvořivého společenství, vzájemného styku, kritiky a pomoci. Ale diskusi zas vedou jen jednotlivci. Organizace má význam pouze tehdy, slouží-li společenství tvořivých lidí. Organizace je nezbytným zlem technického věku. Nemám rád organizace. Ale přihlašuji se za člena, protože na některé úkoly jednatelů nestačí."

*Dr. Erazim Kohák,
St. Peter, Minnesota.*

---

fesory Hoffem (Minn.) a Lingane (Harvard) byla věnována prof. Heyrovskému a jeho kolegům z Karlovy university. — Za první světové války usiloval T. G. Masaryk, aby Nobelova cena za poesii byla udělena Otakarů Březinovi, třebaže byl Masaryk umělecky i filosoficky Březinův protinožec. Mezi dvěma válkami, když byla ženevská Společnost národů v plném rozkvětu, jednalo se o udělení Mírové ceny

Ed. Benešovi jako gen. tajemníkovi odzbrojovací konference, avšak nakonec zvítězil neutralistický oportunismus švédských udělovatelů Nobelovy ceny.

Šedesáti let se dožil dne 29. října profesor sociologie na Harpur College v Endicott, N. Y., dr. Otakar Machotka, předseda naší publikační komise. Dr. Machotka studoval mezi dvěma válkami ve Spojených státech a byl profesorem sociologie na Karlově universitě. Za války se účastnil protinacistického odboje a byl místopředsedou Československé revoluční národní rady, řídící květnovou revoluci v Praze. Jako exulant žije v USA od roku 1948. Přednášel přechodně na universitě v Chicagu, na Cornell University a nyní již řadu let vyučuje na Harpur College. Srdečně blahopřejeme.

Struktura našeho vesmíru bylo thema přednášky, kterou slibil proslavit profesor Václav Hlavatý ve Washingtonu pro členy a hosty odbočky ČsNRA. Dr. Hlavatý byl pozván na řadu přednášek na Princetonskou universitu a na universitu státu Maryland. Při té příležitosti chtěl uskutečnit dávný slib: přednášet pro československou kolonii a její hosty ve Washingtonu. Nešťastnou náhodou si však krátce před tímto zájezdem zlomil v Bloomingtonu (Ind.) nohu — a musil všechny přednášky odřici. Tím také omlouváme předsedu SVU pro případ, že se opoždí u jeho korespondence se členy SVU.

Janáčkova "Její pastorkyňa" byla provedena s velkým úspěchem v Chicagu, a to společností Lyric opera. Tato společnost si pozvala

OHLAS "ZPRÁV SVU"

U normálního časopisu může redaktor ověřit ohlas čtenářů podle počtu předplatitelů. Redaktor zpravodaje, určeného pouze členům SVU, je odkázán jen na korespondenci. Jediným korektivem a kritikem jsou pro něho ti členové, kteří se obtěžovali napsat, co soudí o dosavadních číslech tohoto zpravodaje.

Pravda, zatím měli členové v ruce pouze dvě čísla. Ohlas byl však větší, než se mohl redaktor nadít. Z dosavadní korespondence i ústních hovorů byl redaktor poučen o těchto věcech:

Exulanti i krajaní jsou přesyceni exilovými, hlavně politickými časopisy.

Bez rozdílu všichni, kdo se ozvali, uznávají potřebu pravidelných kulturních informací.

V nejružnějších variacích se pak opakoval tento základní motiv: "Nedopust'te, aby se ze "Zpráv SVU" stal nový časopis, sloužící komukoli nebo kterémukoli politickému směru. Čs. svobodné kultuře neposlouží nikdo ani frázemi, ani vlasteneckými provoláními, ale objektivním zpravodajstvím."

Redaktor děkuje za všechna slova, která byla na okraj prvních dvou čísel pronesena či napsána. Potvrdila mu, že jeho předsevzetí byla správná a že se vydal a jde po správné cestě.

Hn

---

z Londýna z Covent Garden opery představitelky dvou hlavních rolí, Janúfu a Kostelničku a vypůjčila si z Londýna také originální výpravu od českého malíře Jana Bráz-

dy. Zpívalo se anglicky podle nového překladu, revidovaného v Londýně Rafaelem Kubelíkem. Tím také vznikla v chicagském tisku nepřesná zpráva, že v Chicagu bude hostovat Covent Garden opera; tuto zprávu jsme převzali a dnes ji opravujeme. Janáčkova Pastorkyňa se po prvé hrála v novoyorské Metropolitaní opeře roku 1924, ale propadla, protože puritánské obecnostvo v tak zvaného "diamantového kruhu" (t. j. z nejdražších lóží) se bouřilo proti drastickému libretu. Zdá se, že tentokrát kritické konečně objevili Janáčka, a to jak v Chicagu, tak v Novém Yorku, odkud The New York Times vyslaly do Chicaga svého hlavního hudebního kritika Howard Taubmana. On i jeho kolegové v Chicagu psali o Pastorkyni s bezvýhradným obdivem. Pouze germanofilská Mrs. Cassidy z "Chicago Daily Tribune" napsala, jako obvykle, neinteligentní a urážlivou kritiku.

Kniha prof. Josefa Korbela "The Communist Subversion of Czechoslovakia" vydaná Princetonskou universitou, měla již v tisku řadu příznivých kritik. V knižní příloze The New York Times o ní psal Dana Adams Smith, autor vynikající studie "Anatomie jednoho satelita". Kromě toho referovaly zatím o knize tyto časopisy: "Saturday Review" a "Baltimore Sun".

Knihovna české benediktinské koleje kláštera sv. Prokopa v Lisle u Chicaga, ke které položil opat Ambrož Ondrák již základní kámen, pojme na sto tisíc svazků a budou v ní uloženy také velmi vzácné staré české tisky a unikáty; benedik-

tinský tisk v Chicagu současně vyzývá čtenáře, aby darovali této knihovně staré české knihy.

Necensurovaný film o ČSR, který natočil a propašoval do USA Don Shaw, byl předváděn v Chicagu. Don Shaw věnoval pozornost kromě krás přírody, architektury a lidových krojů hlavně všednímu životu dnešních Čechoslováků. Podle novinářských referátů je film drastickým svědectvím o šedivém a neradostném životě pod komunistickým režimem.

"Východní a střední Evropa v poválečném světě" jmenuje se kniha, jejíž rukopis se našel v rukopisné pozůstalosti doc. dr. Huberta Ripky. Kniha byla napsána anglicky a vyjde v Londýně v Methuenově nakladatelství.

Redakce "Zpráv SVU" je si vědoma jisté nespravedlnosti, když referuje pouze o vědeckých a uměleckých pracovnících, ale opomíjí úspěchy našich exulantů a krajanů na poli průmyslu. Jsme si vědomi toho, že řada Čechů a Slováků vynikla na jiném poli, které koneckonců jen neprávem není považováno ani za vědu ani za umění. Máme na mysli dva případy poslední doby: Dr. Karel Jeřábek byl jmenován generálním ředitelem společnosti Dunwood Co., Ltd. v Torontu. Skorem současně byl jmenován inž. A. J. Pluhař vedoucím inženýrem Dominion Bridge Company ve Winnepegu.

Den 18. října byl guvernérem státu Maryland vyhlášen za den Augustina Heřmana, zakladatele panství "Malé Čechy" na České řece

LETOŠNÍ LITERÁRNÍ SOUTĚŽ

v Marylandu. Augustin Heřman byl pobělohorský exulant, patrně první historicky doložený Čech na americkém kontinentě. Jako žák Hollarův namaloval více jak před třemi sty roky obraz, který je v Městském museu v Novém Yorku jako první "ilustrovaná reportáž o historické události v Americe". Kromě toho nakreslil první mapu Marylandu a Virginie; originál je uložen v Britském museu. Heřman také nakreslil plán umělého průplavu mezi řekou Delavare a zálivem Chesapeake; tento průplav byl postaven dvě stě padesát let po jeho smrti. Dne 18. října tomu bylo tři sta let, co se tento první volený starosta New Amsterodamu (později New York) přestěhoval do Marylandu.

V Rankin, Pennsylvania, oslavoval v říjnu 25. výročí vysvěcení na kněze známý řecko-katolický novinář a horlivý unionista P. Ján Kallok ze Suché na Slovensku. Od roku 1955 je redaktorem časopisu "Queen of Heaven", a od roku 1956 řídí anglický časopis, věnovaný Byzantskému katolickému světu. Ján Kallok je také autorem řady liturgických spisů.

Film "Born to be loved" od Hugo Haase a s Hugo Haasem, o němž jsme již referovali, běžel v říjnu nejméně v padesáti novoyorských premierových biografech. O jeho úspěchu svědčí i to, že ještě po měsíci stále se hrál na vzdálenějších předměstích.

Křesťanská akademie společně s Kulturní radou pořádají i letos literární soutěž ve všech oborech krásného umění i vědy. Soutěž je anonymní, proto je třeba připojit jméno autora či pseudonym v zalepené obálce. Práce z Evropy a z Afriky přijímá Monsignore dr. František Planner, Via Concordia 1, Roma, Itálie. Práce z ostatního světa zasílejte na: Dr. Robert Vlach, University of Oklahoma, NORMAN, Okla., USA. Uzávěrka 31. prosince 1959.

Porota Křesťanské akademie (Msgr. dr. F. Planner, dr. O. M. Petruž a P. P. Ovečka) spolu s porotou Kulturní rady (dr. Jira, M. Hansenová a V. Stárková) se shodly doporučit ke knižnímu vydání tyto práce (v abecedním pořadí): Jiří Kavka: "Plavba", básně. Dr. Ladislav Radimský: "Rub a líc našeho národního programu v atomickém věku". Milada Součková: "Neznámý člověk", pásmo vzpomínek. — K otištění v časopisech, protože rozsah nestačí na knihu, doporučily obě poroty: Dr. A. Kratochvíl-Christen: "Zrada na kulturní revoluci", Karel Laburda: "The Life of Master Stanislav of Znojmo," a V. Stárková: "Křesťan Živágo a Whitehead", esej. Ediční pozornosti zasluhuje vědecké dílo dr. Inž. Zdeňka Píchy: "Duševno a jeho organizace."

News of SAS. Proprietor and Publisher: Society of Arts and Sciences.
Editor: Ivan Herben, 41-98 Forley Street, Elmhurst 73, N. Y. Printed by:
"Slovenský Sokol", 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J.